

26.

Wartość kultury europejskiej

I. PROSPEKT WARTOŚCI

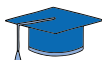
1.1. CEL OGÓLNY

Rozwój intelektualno-duchowy

1.2. CEL SZCZEGÓŁOWY

Poznawanie dorobku kultury

1.3. CEL WYCHOWAWCZY

Znajomość i rozumienie przez młodego człowieka źródeł i dziedzictwa kultury europejskiej

1.4. PROPONOWANE TEMATY

- Wkład chrześcijaństwa w kulturę kontynentu europejskiego.
- Wpływ kultury greckiej i rzymskiej na kształt europejskiej filozofii, literatury i sztuki.
- Pozytywne i negatywne tendencje obecne w kulturze europejskiej.

1.5. ZADANIA DLA UCZNIĄ, SAMOWYCHOWANIE

Normy

- Poznawanie źródeł kultury europejskiej sprzyja rozwojowi kultury osobistej.
- Osiągnięcia w dziedzinie techniki i nauki oraz dobrobyt nie wyczerpują istoty kultury.
- Istnieje tendencja odchodzenia kultury europejskiej od swych korzeni.

Zasady

- Staram się poszerzać swoją wiedzę szkolną poprzez indywidualne poszukiwania.
- Poznaję pozytywne obyczaje i tradycje, które znajdują się w kulturze innych państw europejskich.
- Nie ulegam trendom kulturowym promującym wyłącznie konsumpcyjne nastawienie do życia.

1.6. ZADANIA DLA RODZICÓW

Normy

- Rodzina wychowuje młodego człowieka w oparciu o wartości kultury europejskiej zakorzenionej w chrześcijaństwie.
- Istotą każdego światopoglądu powinno być dążenie do prawdy.
- Obecne tendencje w kulturze europejskiej nie powinny niszczyć tradycji poszczególnych narodów.

Zasady

- Uświadamiam dziecku przykłady manipulacji oraz idee godzące w prawa i godność człowieka, które przeciwstawiają się dziedzictwu kultury europejskiej.
- Uczę dziecko, jak bronić przyjętych wartości w sytuacjach dyskusji i konfrontacji.
- Korzystam z dziedzictwa kultury europejskiej i włączam w nią kulturę polską.

1.7. ZADANIA DLA SZKOŁY, WYCHOWAWCY

Normy

- Nauki humanistyczne skłaniają do szukania odpowiedzi na pytania dotyczące sensu świata oraz refleksji nad sobą.
- Pełny rozwój młodego człowieka zakłada pogłębianie wiedzy oraz przyjęcie określonego systemu wartości.
- Kultura europejska obejmuje wiele odrębnych kultur i tradycji narodowych.

Zasady

- Uświadamiam uczniom, że tożsamość narodową odnajdujemy także poprzez przynależność do kultury europejskiej.
- Promuję wśród uczniów odwagę samodzielnego i twórczego myślenia.
- Szanuję przynależność kulturową, przekonania i tradycje każdego ucznia.

1.8. SPOSÓB REALIZACJI

Każdy uczeń przygotowuje w domu materiał na temat wybranej postaci, która znacząco wpłynęła na kształt kultury europejskiej. Na lekcji uczniowie dzielą się swoimi odkryciami. Kolejność prelekcji wynika ze związków, jakie łączą te postaci. W realizacji tego zadania ważna jest umiejętność kojarzenia faktów i oryginalne ujęcie.

1.9. OSIĄGNIĘCIA, EFEKTY

Świadomi wspólnych korzeni i wartości, młodzi ludzie potrafią jednoczyć się i podejmować wspólne przedsięwzięcia międzynarodowe. Spotykając się z obcokrajowcami, przebywając za granicą na zielonej szkole lub podczas wakacji czy ferii, umieją dzielić się własnymi tradycjami, kulturą, przekonaniem, prowadzą twórczy dialog międzykulturowy.

1.10. ZAGROŻENIA

Niezrozumienie czym jest kultura i komu służy prowadzi do mylnego utożsamiania jej ze wszystkimi tendencjami propagowanymi przez kulturę masową. Brak wychowania w duchu wartości powoduje zagubienie wśród wielu nurtów światopoglądowych. Odrzucenie chrześcijańskich korzeni Europy wpływa na zwątpienie w sens życia.

II. PEDAGOG

2.1. TREŚĆ MATERIAŁU

Kultura, choć trudna do zdefiniowania, stanowi jeden z najważniejszych terminów charakteryzujących działalność człowieka; jest wszechobecna i łączona z każdą czynnością człowieka. Jest więc właściwa każdemu człowiekowi i łączy konkretne grupy osób, wyróżniając je wśród innych grup. Kultura to nic innego jak wszystko to, co człowiek wytworzył swoim własnym wysiłkiem, własną pracą; zalicza się więc do kultury nie tylko działania artystyczne czy umysłowe, ale też techniczne, które pozwalają człowiekowi przetrwać w środowisku i ułatwiają mu funkcjonowanie. Zgodnie z tą definicją kultura jest wytworem ludzkiej działalności; wyróżnia człowieka spośród innych stworzeń. Kultura ma wymiar wspólnotowy; to nieodłączny element procesu tworzenia i odbioru kultury. Dzięki niej człowiek komunikuje się z całą społecznością ludzką, drugim człowiekiem i samym sobą. Kultura jest nośnikiem wartości; nie sposób mówić o niej w oderwaniu od nich. Nie można też określić świata wartości w oderwaniu od kontekstu kulturowego, w którym zaistniały. „Każda wspólnota wypracowała na przestrzeni dziejów, na podstawie historii, tradycji i religii, swój kanon wartości, czyli ważne dla danej społeczności idee, których

realizacja stanowi podstawę tożsamości jednostki i grupy. Społecznie akceptowany i usankcjonowany system wartości tworzy wspólne przekonanie członków grupy o ważności danych spraw”¹. Rodzina, religia i wspólnota (narodowa, etniczna, lokalna lub inna) to wartości wspólnotowe charakteryzujące różne kręgi kulturowe. Wspólne wartości łączą ludzi i stanowią podstawę grupowej tożsamości. Dlatego wartości powinny stanowić fundament wychowania i edukacji na temat kultury jako wartości.

2.2. LITERATURA WYBRANA Z KOMENTARZEM

Juliusz Słowacki to jeden z najwybitniejszych polskich poetów. Żył w pierwszej połowie dziewiętnastego wieku. Swoje dzieciństwo spędził w Krzemieńcu, leżącym na terenie obecnej Ukrainy. W domu rodzinnym poety mieści się poświęcone mu muzeum. Poeta dużo podróżował, a na stałe mieszkał w Paryżu. Jako podróżnik doceniał wartości płynące z poznawania innych kultur, jako mieszkaniec Paryża dostrzegał wartość kultury europejskiej, jako Polak wartość kultury polskiej.

Jeden ze swoich wierszy zadedykował Zosi Bobrównie. Dziesięcioletnia dziewczynka była córką Joanny Bobrówny, którą Juliusz Słowacki darzył uczuciem. Gdy te mieszkały w Paryżu, poeta spędzał z nimi dużo czasu i bardzo polubił Zosię, nazywając ją pieszczotliwie cukrzaną Zośką.

Niechaj mię Zośka o wiersze nie prosi,
Bo kiedy Zośka do ojczyzny wróci,
To każdy kwiatek powie wiersze Zosi,
Każda jej gwiazdka piosenkę zanuci.
Nim kwiat przekwitnie, nim gwiazdeczka zleci,
Słuchaj bo to są najlepsi poeci.

Podmiot liryczny wiersza wyraża tęsknotę za ziemią ojczystą. Poucza on dziewczynkę o tym, by cieszyła się i doceniała każdy najdrobniejszy kwiatek, bo rośnie on na ziemi ojczystej. Zachęca ją także by wpatrywała się w gwiazdy

J. Słowacki, *W pamiętniku Zofii Bobrówny*, cyt. za: A. Klimowicz, M. Derlukiewicz, *Nowe Słowa na start! Podręcznik do języka polskiego dla klasy piątej szkoły podstawowej*, wyd. Nowa Era, Warszawa 2018, s. 162.

¹ G. Żuk, *Edukacja aksjologiczna. Zarys problematyki*, Wydawnictwo Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej, Lublin 2016, s. 93.

na niebie, bo świecą nad ojczyzną. Poeta skazany na emigrację delikatnie uczuła dziewczynkę na wartość kultury ojczystej. Zdaje sobie sprawę, że ziemia ojczysta to dar, który może przeminąć i trzeba się nim cieszyć nim zniknie jak przekwitający kwiat czy spadająca gwiazda.

Ten krótki wiersz pisany w czasie, gdy Polska była w trudnej sytuacji politycznej, ma dzisiaj także, choć żyjemy w wolnym kraju, duże znaczenie dla budowania świadomości patriotycznej młodego człowieka. Młodzież, która w pierwszej kolejności szuka wzorców w rodzicach i nauczycielach, powinna być wychowywana do odnajdywania wartości w kulturze swojego kraju i swojego kontynentu. Powinna też odnosić się z szacunkiem do uczuć patriotycznych swoich kolegów i koleżanek z innych kultur. Każdy bowiem, nawet na obczyźnie, ma prawo wyrażać dumę i patriotyzm wobec swojej ojczyzny.

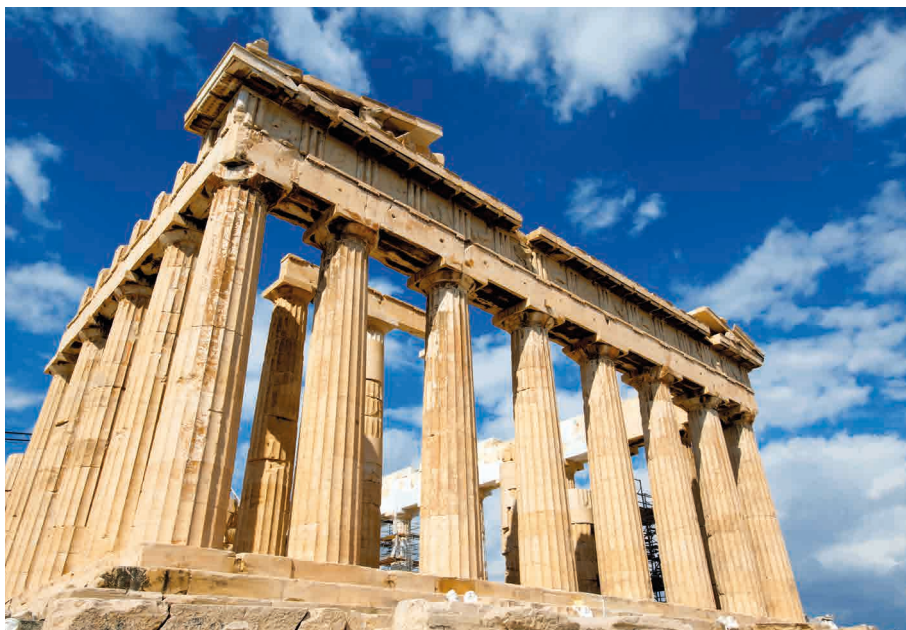

III. NAUCZANIE RELIGIJNE

3.1. NAUCZANIE PAPIESKIE

W historii kontynentu europejskiego widoczny jest ożywiający wpływ Ewangelii. Kierując spojrzenie ku minionym stuleciom, nie możemy nie dziękować Bogu za to, że chrześcijaństwo było na naszym kontynencie głównym czynnikiem jedności ludów i kultur oraz integralnej promocji człowieka i jego praw. Z pewnością nie można wątpić, że wiara chrześcijańska należy w sposób radykalny i decydujący do fundamentów kultury europejskiej. Chrześcijaństwo bowiem nadało kształt Europie, zaszczycając w niej pewne podstawowe wartości. Także współczesna Europa, która dała światu ideał demokracji i prawa człowieka, czerpie swe wartości z dziedzictwa chrześcijańskiego. Bardziej niż jako miejsce geograficzne można ją określić jako pojęcie w głównej mierze kulturowe i historyczne, które znamionuje rzeczywistość zrodzoną jako kontynent również dzięki jednoczącej sile chrześcijaństwa, które zdołało zintegrować między sobą różne ludy i kultury, i jest ściśle związane z całą kulturą europejską.

EiE 108.

Dlaczego w tym miejscu naszych rozważań o Europie odwołujemy się do Chrystusowej przypowieści o szczepie winnym i latoroślach? Chyba właśnie dlatego, że ta przypowieść pozwala nam najlepiej wyjaśnić dramat europejskiego oświecenia. Odrzucając Chrystusa, a przynajmniej nie biorąc pod uwagę Jego działania w dziejach człowieka i kultury, pewien prąd myśli europejskiej dokonał jakiegoś wyłomu. Pozbawiono człowieka szczepu winnego, tego zaszczepienia w Krzewie, które zapewnia osiągnięcie pełni człowieczeństwa.

Jan Paweł II, *Pamięć i tożsamość*, wyd. Znaki, Kraków 2005, s. 104.

Mottem Unii Europejskiej jest: Jedność w różnorodności, ale jedność nie oznacza uniformizmu politycznego, gospodarczego, kulturowego czy myśli. W istocie każda autentyczna jedność żyje bogactwem tworzących ją różnorodności: jak rodzina, która jest tym bardziej zjednoczona, im bardziej każdy z jej członków może bez lęku być w pełni sobą. W tym sensie uważam, że Europa powinna być rodziną narodów, które będą mogły odczuwać bliskość instytucji Unii, jeśli będą one w stanie umiejętnie łączyć ideał pożądaną jedności z właściwą każdemu różnorodnością, doceniając wartość poszczególnych tradycji; ze świadomością swej historii i korzeni; uwalniając się od licznych manipulacji i fobii. Umieszczanie w centrum osoby ludzkiej oznacza przede wszystkim pozwolenie jej, by swobodnie wyrażała siebie i swoją kreatywność, zarówno jako jednostki, jak i narody.

Franciszek, *Przemówienie*, Strasburg, Parlament Europejski, 25.11.2014, „Libreria Editrice Vaticana”, [online:] https://www.vatican.va/content/francesco/pl/speeches/2014/november/documents/papa-francesco_20141125_strasburgo-parlamento-europeo.html [dostęp: 31.07.2021].

3.2. PISMO ŚWIĘTE

[Chodzi o to], abyśmy już nie byli dziećmi, którymi miotają fale i porusza każdy powiew nauki, na skutek oszustwa ze strony ludzi i przebiegłości w sprowadzaniu na manowce fałszu. Natomiast żyjąc prawdziwie w miłości sprawmy, by wszystko rośło ku Temu, który jest Głową – ku Chrystusowi. Z Niego całe Ciało – zespalane i utrzymywane w łączności dzięki całej więzi umacniającej każdy z członków stosownie do jego miary – przyczynia sobie wzrostu dla budowania siebie w miłości.

Ef 4,14-16.

KKK 2441;
por.1917; 2527.

3.3. KATECHIZM KOŚCIOŁA KATOLICKIEGO

Spotęgowanie wrażliwości na Boga i poznanie siebie znajduje się u podstaw wszelkiego pełnego rozwoju społeczności ludzkiej. Pomnaża on dobra materialne i oddaje je na służbę osobie i jej wolności.

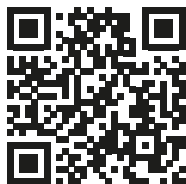

IV. LITERATURA

- Asensi J.P., *Etyka wiary w dziełach Josepha Ratzingera. Propozycja etyczna dla Europy*, tłum. T. Jaromin, Wydawnictwo Misjonarzy Klaretynów Palabra, Warszawa 2006.
- Casu S.G. i in., *Wielcy mistrzowie malarstwa europejskiego*, tłum. H. Cieśla, Wydawnictwo Arkady, Warszawa 2007.
- Danto A.C., *Świat sztuki. Pisma z filozofii sztuki*, tłum. L. Sosnowski, Wydawnictwo Uniwersytetu Jagiellońskiego, Kraków 2005.
- Franciszek, *Przemówienie*, Strasburg, Parlament Europejski, 25.11.2014, „Libreria Editrice Vaticana”, [online:] https://www.vatican.va/content/francesco/pl/speeches/2014/november/documents/papa-francesco_20141125_strasburgo-parlamento-europeo.html [dostęp: 31.07.2021].
- Gołębski F., *Kulturowe aspekty integracji europejskiej*, Wydawnictwa Akademickie i Profesjonalne, Warszawa 2008.
- Guadalupi G., *Arcydzieła sztuki. Świat Biblii w obrazach*, tłum. E. Maciszewska, Wydawnictwo Arkady, Warszawa 2012.
- Hinz E., *Nurt religijny w muzyce różnych epok*, wyd. Bernardinum, Pelplin 2005.
- Historia sztuki. Od starożytności do postmodernizmu*, red. C. Frontisi, tłum. I. Badowska, J. Pałęcka, B. Walicka, wyd. Świat Książki, Warszawa 2006.
- Jan Paweł II, *Adh. Ecclesia in Europa*, w: tegoż, *Dzieła zebrane*, t. 2, *Adhortacje*, Wydawnictwo M, Kraków 2006, s. 859-914.
- Jan Paweł II, *Pamięć i tożsamość*, wyd. Znak, Kraków 2005.
- Jaroszyński P., *Europa bez Ojczyzn?*, wyd. Dom Polski, Warszawa 2002.
- Kłoczowski J., *Europa. Chrześcijańskie korzenie*, wyd. Stentor, Warszawa 2004.

- Kłoczowski J., *Tradycje różnorodności kulturowej i religijnej w Europie Środkowo-Wschodniej*, wyd. Instytut Europy Środkowo-Wschodniej, Lublin 2003.
- Kongregacja Nauki Wiary, *Katechizm Kościoła Katolickiego*, wyd. Pallottinum, Poznań 2002.
- Księga, nauka, wiara w średniowiecznej Europie*, red. T. Ratajczak, wyd. Poznańskiego Towarzystwa Przyjaciół Nauk, Poznań 2004.
- Kultura ma znaczenie*, red. L.E. Harrison, S.P. Huntington, tłum. S. Dymczyk, Zysk i S-ka Wydawnictwo, Poznań 2003.
- Molnar F., *Chłopcy z Placu Broni*, tłum. T. Olszański, wyd. Nasza Księgarnia, Warszawa 2018.
- Pismo Święte Starego i Nowego Testamentu. Biblia Tysiąclecia*, wyd. Pallottinum, Poznań 2012.
- Rusecki M., *Fenomen chrześcijaństwa. Wkład w kulturę*, wyd. Gaudium, Lublin 2001.
- Słowacki J., *W pamiętniku Zofii Bobrówny*, cyt. za: A. Klimowicz, M. Derlukiewicz, *Nowe Słowa na start! Podręcznik do języka polskiego dla klasy piątej szkoły podstawowej*, wyd. Nowa Era, Warszawa 2018, s. 162.
- Struzik Z., *Dziękujemy za wartości. Katechezy na Dzień Dziękczynienia według nauczania Jana Pawła II*, wyd. Instytut Papieża Jana Pawła II, Warszawa 2009.
- Swieżawski S., *Dzieje europejskiej filozofii klasycznej*, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa–Wrocław 2000.
- Żuk G., *Edukacja aksjologiczna. Zarys problematyki*, Wydawnictwo Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej, Lublin 2016.

FILM EDUKACYJNY

Wartość kultury europejskiej

<https://youtu.be/9cxUFTOphGg>

